

Regionstyrelsen

Säkerhetsprövning av förtroendevalda

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen att besluta följande.

1. Säkerhetsprövning av samtliga regionråd och regionstyrelsens presidium ska genomföras omgående.
2. Regiondirektören uppdras att skyndsamt ta fram en anvisning för processen med säkerhetsprövning av förtroendevalda.

Sammanfattning

Delar av Region Stockholms resurser, såväl infrastruktur som information och personal, omfattas av säkerhetsskydd. Behovet av att kunna involvera även politisk nivå har uppmärksamats och frågan om säkerhetsprövning av förtroendevalda har aktualiserats.

Det är ur juridiskt perspektiv möjligt att genomföra säkerhetsprövning av ledamöter i nämnder och styrelser som bedöms bedriva säkerhetskänslig verksamhet. Beslut om genomförande av sådan säkerhetsprövning grundas på säkerhetskyddsanalysen.

Säkerhetsprövning av samtliga regionråd, regionstyrelsens presidium och krisledningsnämndens ledamöter bedöms initialt vara tillräckligt för att kunna genomföra nämndens och den politiska ledningens uppgifter kopplat till kris, förhöjd beredskap eller krig. Krisledningsnämnden beslutar för egen del om säkerhetsprövning av nämndens ledamöter. Fler ledamöter och nämnder kan komma att beröras i arbetet med att upprätthålla säkerhetsskyddet.

I syfte att upprätthålla politisk överblick av omfattningen av prövning av förtroendevalda kommer regiondirektören återkomma till berörd nämnd om en befattningsanalys indikerar att ytterligare roller besatta av förtroendevalda övervägs att säkerhetsprövas. Vidare ska regiondirektören skyndsamt ta fram en anvisning för säkerhetsprövning av förtroendevalda

Bakgrund

Det försämrade omvärldsläget ställer nya krav på hela det svenska samhället ur perspektivet att bygga upp vår krisberedskap och

totalförsvarsförmåga. Delar av detta omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen. Informationsflödet, av också säkerhetsklassad information, mellan Försvarmakten och regionen ökar i samband med såväl planering som utbildning och övningar. Delar av Region Stockholms resurser, såväl infrastruktur som information och personal, omfattas av säkerhetsskydd. I samband med detta har behovet av att kunna involvera också politisk nivå uppmärksammas och frågan om säkerhetsprovning av förtroendevalda aktualiserats.

Säkerhetsskydd innebär att skydda information och verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet, så kallad säkerhetskänslig verksamhet, mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot. Säkerhetsskydd innebär också om att skydda verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd.

Hur Region Stockholms nämnder och bolag ska arbeta med säkerhetsskydd framgår av Riktlinjer för säkerhetsskydd och signalskydd (RS 2021-0106), utöver de lagar, förordningar och föreskrifter som är tillämpliga på området. Avseende säkerhetsskydd är Region Stockholm och dess nämnder att anse som en gemensam verksamhetsutövare där regiondirektören är chef för verksamhetsutövarens verksamhet. De av Region Stockholms helägda aktiebolag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet är att anse som enskilda verksamhetsutövare där VD ansvarar för verksamheten.

I riktlinjerna anges att respektive nämnd och bolag ska genomföra en verksamhetsbeskrivning för att avgöra om de bedriver säkerhetskänslig verksamhet och därmed omfattas av säkerhetsskyddslagen. Om verksamhetsbeskrivningen visar att nämnd eller bolag bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska en säkerhetsskyddsanalys med tillhörande säkerhetsskyddsplan tas fram. Regiondirektören fastställer Region Stockholms säkerhetsskyddsanalys medan VD fastställer säkerhetsskyddsanalysen för bolag. Hela Region Stockholms säkerhetsskyddsarbete samordnas dock genom säkerhetsskyddschefen för Region Stockholm, för såväl nämnder som bolag, i syfte att uppnå en hög skyddseffekt samt ett effektivt användande av skattemedel.

Säkerhetsskyddsanalysen utgör grunden för det systematiska säkerhetsskyddsarbetet och ska identifiera vilka säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och vilken säkerhetskänslig verksamhet i övrigt som finns i verksamheten, vilka hot och sårbarheter som finns kopplade till dessa skyddsvärden samt vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas. Det är med utgångspunkt i

säkerhetskyddsanalysen som verksamheten analyserar och beslutar om vilka anställningar eller annat deltagande i den egna verksamheten som ska vara placerade i säkerhetsklass (s.k. befattningsanalys). Säkerhetsprövning ska dock även göras vid ett deltagande i säkerhetskänslig verksamhet som inte föranleder placering i säkerhetsklass. Säkerhetsprövningen har då en mer begränsad omfattning.

Säkerhetsprövningen syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas genom säkerhetsskyddslagstiftningen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. Vid säkerhetsprövningen ska sådana omständigheter beaktas som kan antas innebära sårbarheter i säkerhetshänseende.

Enligt 3 kap. 1§ i säkerhetsskyddslagen (2018:585) framgår att säkerhetsprövning inte ska göras för uppdrag som ledamot i regionfullmäktige. Det är dock möjligt att göra undantag när en ledamot av fullmäktige samtidigt har ett uppdrag i en styrelse eller nämnd. Det finns även ledamöter i nämnd som inte är invalda i regionfullmäktige. Beslut om genomförande av sådan säkerhetsprövning grundar sig i verksamhetens säkerhetskyddsanalys. Det försämrade omvärldsläget ställer nya krav på det svenska samhället att bygga upp vår krisberedskap och totalförsvarsförmåga. Delar av denna förmågeuppbyggnad omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen. Informationsflödet, av även säkerhetskyddsklassad information, mellan Försvarmakten och Region Stockholm ökar i samband med såväl planering som utbildning och övningar. Delar av Region Stockholms resurser, såväl infrastruktur som information och personal, omfattas av säkerhetsskydd. I arbetet med detta har behovet av att kunna involvera även politisk nivå uppmärksamats och frågan om säkerhetsprövning av förtroendevalda har aktualiserats.

Säkerhetsskydd innebär att skydda information och verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet, så kallad säkerhetskänslig verksamhet, mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot. Säkerhetsskydd innebär också att skydda verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd.

Säkerhetsprövningen syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas genom säkerhetsskyddslagstiftningen och i övrigt pålitlig ur säkerhetssynpunkt. Vid säkerhetsprövningen ska sådana omständigheter beaktas som kan antas innebära sårbarheter i säkerhetshänseende.

De bolag vars styrelser är opolitiska och består av personer tillsatta på professionella meriter kan också ha behov av att säkerhetspröva ledamöter. De kan likväl som förtroendevalda säkerhetsprövas om verksamheten så kräver. Det är viktigt att bolagen följer samma principer för säkerhetsprövning som regionen i övrigt. Detsamma gäller för de två nämnderna Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde vars ledamöter också är opolitiska.

Noterbart är att gott säkerhetsskydd alltid ska uppnås, men att det också kan ske genom begränsning av vilken information som delges till t ex nämnder och styrelser.

Regionledningskontoret anser det vara av vikt att även politisk nivå kan ha ett fullständigt beslutsunderlag innehållande säkerhetsskyddsklassad information. Särskilt identifierade befattningar besatta av förtroendevalda bör därför säkerhetsprövas. Förutom att dessa förtroendevalda behöver kunna ta del av säkerhetsskyddsklassad information så är det av vikt att de kan delta i utbildningar och övningar där säkerhetsprövning är ett krav. Genom att säkerhetspröva förtroendevalda kan Region Stockholm på ett säkert och lagligt sätt involvera hela beslutskedjan, såväl i planerings- som genomförandeskedet.

En nackdel med att säkerhetspröva även förtroendevalda är en större administrativ uppgift, då det kommer omfatta fler personer att kontrollera för såväl Region Stockholm som Säkerhetspolisen. En annan nackdel, ur demokratisk synvinkel, skulle kunna vara att några få förtroendevalda har tillgång till mer information än övriga. Den största nackdelen är sannolikt processen om en förtroendevald inte kan placeras i säkerhetsklass efter genomförd prövning. För att minimera integritetspåkänningen i dessa fall krävs en särskild förståelse och kompetens hos berörd personal som hanterar detta. Det krävs också en planering redan i samband med beslutet om vilka befattningar som är placerade i säkerhetsklass, för att säkerställa att åtgärder pga. säkerhetsprövningen inte rubbar fördelningen av mandat i det demokratiska rummet.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Regionledningskontoret föreslår att säkerhetsprövning av samtliga regionråd och regionstyrelsens presidium genomförs omgående. Därtill genomförs säkerhetsprövning av krisledningsnämnden vilket krisledningsnämnden beslutar om. Genom att pröva samtliga regionråd bedöms partiernas informationstillgång vara säkerställd ur ett demokratiskt perspektiv samtidigt som säkerhetsskyddsaspekten

tillgodoses. Genom detta minskar också risken att känslig information delas med ett oprövat regionråd då det i en krissituation kan vara svårt att hålla reda på vilka som är prövade eller inte. Detta bedöms sammantaget vara tillräckligt för att den politiska ledningen och krisledningsnämnden ska kunna genomföra respektive uppgifter kopplat till kris, förhöjd beredskap eller krig. En fortsatt och kontinuerlig analys av behovet av olika säkerhetsskyddsåtgärder kommer ge svar på såväl om som vilka ytterligare befattningar besatta av förtroendevalda som behöver säkerhetsprövas.

I syfte att upprätthålla politisk överblick av omfattningen av prövning av förtroendevalda kommer regiondirektören återkomma till berörd nämnd om en befattningsanalys indikerar att ytterligare roller besatta av förtroendevalda övervägs att säkerhetsprövas. Vidare ska regiondirektören skyndsamt ta fram en särskild anvisning för processen med säkerhetsprövning av förtroendevalda, i syfte att minimera riskerna där till kopplade.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna kopplat till säkerhetsprövning av förtroendevalda i nämnder och styrelser är små i relation till kostnaden för säkerhetsprövning av det mycket större antalet tjänstemän, och de är obefintliga i förhållande till kostnaden av en skada till följd av bristande säkerhetsskydd.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Rickard Sundbom
Administrativ direktör